

Remissvar

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm
Tel +46 8 408 980 00
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

2026-02-02

FI dnr 25-30446
(Anges alltid vid svar)

Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

Ert dnr: Fi2025/01857

Sammanfattning

Utiifrån de utgångspunkter Finansinspektionen (FI) har att beakta begränsar vi våra synpunkter på Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29) till vissa delar av kapitel 5, som behandlar regelförenkling. FI delar många av de bedömningar som kommissionen gör och framhåller vikten av att svenska företrädare på alla nivåer fortsätter driva på regelförenkling inom EU. FI tillstyrker även, med några undantag, förslagen gällande konsekvensutredningar och uppföljning av föreskrifter.

FI lämnar synpunkter på två förslag i Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96) som har beröring med vårt uppdrag. FI avstyrker förslaget att utreda på myndighetsnivå huruvida kontonummer- och funktionsportabilitet vid bankbyte ska införas. Angående förslaget om ett förbud mot listräntor välkomnar FI att frågan om konsumenternas ställning på bolånemarknaden uppmärksammas. Vi instämmer också i att det finns problem med listräntor och vill i stället öka fokus på genomsnittsräntan. Vi uppmuntrar till en bredare analys kring hur marknaden fungerar i dag, vilka alternativ som finns samt för- och nackdelar förknippat med dessa.

Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29)

Kommissionens bedömningar

FI delar Produktivitetskommissionens övergripande bedömning att regelgivningsprocessen behöver utvecklas och skärpas för att säkerställa proportionerliga och anpassade regelverk med minskad regelbörda och ökad kvalitet i regelgivningen (avsnitt 5.6.1). Bland de övriga bedömningar som redovisas delar FI särskilt bedömningen att staten regelbundet bör inhämta synpunkter från berörda aktörer i syfte att identifiera möjligheter till regelförenklingar (avsnitt 5.6.4). Vi delar även utredningens bedömning om att det är viktigt att inom EU-samarbetet driva på för regelförenkling, följa upp pågående och nya initiativ med att förenkla EU-regelverket, samt att även EU-regleringars konsekvenser för företag verksamma i Sverige belyses grundligt inför fastställande av svenska positioner i EU-förhandlingar (avsnitt 5.6.9). Samma ambition bör även gälla nivå 2 och 3 i det unionsrättsliga regleringsarbetet, där FI deltar.

Kommissionens förslag

Produktivitetskommissionen lämnar ett stort antal förslag på åtgärder för att åstadkomma de förändringar den bedömer behöver ske.

I avsnitt 5.6.3 lämnar kommissionen flera förslag kopplade till konsekvensutredningar i syfte att säkerställa proportionerliga och anpassade regelverk med minskad regelbörda och ökad kvalitet i regelgivningen. FI tillstyrker dessa förslag med några reservationer.

En reservation rör kommissionens resonemang kring hur konsekvensutredningar ska göras i samband med att myndigheter hemställer till regeringen om nya eller förändrade regler. FI anser att det är värdefullt att belysa övergripande konsekvenser i en hemställan, bland annat i syfte att belysa förenklingspotential och administrativa effekter. Samtidigt är det viktigt att analysens omfattning anpassas till att en hemställan syftar till att påtala att en myndighet ser behov av ändrade regler och skälen för detta. En hemställan påminner på så sätt mer om ett utredningsdirektiv än ett färdigt förslag. En fullständig konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning bör, enligt FI:s uppfattning, därför normalt genomföras först om och när ett konkret regelförslag tas fram.

En annan reservation gäller kommissionens förslag i avsnitt 5.6.5 att alla förvaltningsmyndigheters konsekvensutredningar gällande föreskrifter ska uppdateras tre år efter ikraftträdandedatumet. Enligt FI är detta förslag inte ändamålsenligt ur ett regelförenklingsperspektiv. Ett generellt krav på uppdatering och godkännande av konsekvensutredningar enligt ett fast tidschema innebär en stor ökad administrativ belastning utan tydlig koppling till faktisk nytta. Det gäller särskilt för föreskrifter som härrör från EU-rätten och där nationellt ändringsutrymme ofta är begränsat.

I samma avsnitt föreslås också att alla lagar och förordningar med betydelse för företag, individer eller offentlig sektor ska utvärderas inom fem år efter att de har trätt i kraft. Förslaget kan i vissa delar bidra till ökad systematik och transparens, men även i detta fall ifrågasätter FI ändamålsenligheten. Ett generellt och lagstadgat krav på utvärdering av samtliga lagar och förordningar inom en fast tidsram är inte ändamålsenligt ur ett regelförenklingsperspektiv. Särskilt för regelverk som baseras på EU-rätten, där det nationella handlingsutrymme är begränsat, riskerar kravet att medföra betydande merarbete utan att kunna leda till reella förenklingar. Det är således ett exempel på ett krav som bidrar till ineffektivitet.

Det är däremot viktigt att alla berörda, såväl företag och myndigheter, som enskilda, har möjlighet att påtala icke ändamålsenliga lagar och förordningar och var det finns förutsättningar för regelförenkling och att dessa då utvärderas.

Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

Konkurrensen på bankmarknaden (avsnitt 6.3.3) – ökade möjligheter till bankbyte

En väl fungerande konkurrens på bankmarknaden, inklusive goda möjligheter för kundrörlighet, är av stor betydelse för svenska bankkunder. Det är därför välkommet med åtgärder som förbättrar konkurrensen.

Samtidigt är det viktigt att de åtgärder som vidtas är välavvägda vad gäller samhällsnytta och kostnader. FI har i sin tillsyn hittills inte kunnat konstatera att det finns behov av kontonummer- och funktionsportabilitet. Införandet av ett sådant krav skulle sannolikt medföra betydande kostnader för bankerna.

Om regeringen vill gå vidare med att utreda frågan, skulle det innebära en mycket omfattande förändring med stora samhällsekonomiska kostnader. Frågan skulle därför i så fall behöva utredas i en statlig utredning (SOU) med resurser och mandat att tydligt belysa kostnader och eventuella fördelar. FI avstyrker därför förslaget att utreda frågan på myndighetsnivå.

Konkurrensen på bankmarknaden (avsnitt 6.3.3) – förbud mot listräntor

FI välkomnar att frågan om konsumenternas ställning på bolånemarknaden uppmärksammas. FI instämmer också i att det finns problem med listräntor, till exempel att konsumenterna ofta upplever att listräntans betydelse är svår att förstå.¹ Varje bank sätter listräntor på sitt eget sätt och det finns inget gemensamt sätt att definiera den, vilket försvårar för konsumenten. Bolåneaktörerna använder dessutom många olika ord för listränta, exempelvis *vår ränta*, *aktuell ränta* och *ordinarie ränta*. Det skapar också förvirring.

Listräntan speglar sällan den faktiska räntan som bolånetagare betalar och ger därför inte vägledning om vad som är en rimlig nivå på den ränta som konsumenten erbjuds. Genomsnittsräntor är i det avseendet mer användbara. Bolåneaktörerna ska också redovisa den genomsnittliga bolåneräntan för olika bindningstider varje månad.² Men för många bolånetagare är genomsnittsräntan relativt okänd, trots att det är en viktig faktor för kunder som vill kunna jämföra, välja och följa upp sin bolåneränta.³ Bolåneaktörerna ska informera kunden om den genomsnittliga räntan för lån med samma räntebindningstid. De ska även informera om vilka faktorer som har påverkat den erbjudna räntan.⁴ Det är viktigt att bolåneaktörerna

¹ För mer information se rapporten Konsumenternas ställning på bankmarknaden, oktober 2023, FI.

² Banker och kreditmarknadsföretag som erbjuder bolån ska varje månad redovisa den genomsnittliga ränta som deras kunder har betalat för olika bindningstider under föregående månad, se "Föreskrifter och allmänna råd om information om ränta på bostadskrediter", FFFS 2015:1, Finansinspektionen.

³ För mer information se rapporten Konsumenternas ställning på bankmarknaden – Bilaga 2: Svenska bolånetagare – en fokusgruppsundersökning, oktober 2023, FI.

⁴ Bolåneaktörerna ska informera kunden om den genomsnittliga räntan för motsvarande bostadskrediter som allmänheten erbjuds och som kreditgivaren avtalat om under de närmast föregående tolv månaderna med samma räntebindningstid som den konsumenten erbjuds, redovisad per månad. De ska även informera om vilka faktorer hänförliga till konsumenten, krediten och säkerheten som näringsidkaren har tagit hänsyn till vid bestämmandet av räntan. Se 13 b § konsumentkreditlagen (2010:1846).

säkerställer att konsumenterna med enkelhet kan tillgodogöra sig denna information.

Det råder fri konkurrens på kreditmarknaden, och prissättningsmodellerna på lån måste då också kunna variera. Ett förbud mot listräntor är därför en långtgående åtgärd. Men det finns olika alternativa modeller som bankerna kan beakta. Ett alternativ är att utgå från en referensränta på vilken konsumenten sedan betalar en marginal till bolåneinstitutet. En sådan modell tillämpas på den finländska bolånemarknaden. Konsumenten förhandlar då om marginalen med banken, på samma sätt som konsumenter i Sverige förhandlar om ränterabatten. Det är en mer transparent och tydlig prissättningsmodell. Men att utgå från en marknadsbestämd referensränta skulle samtidigt kunna skapa större svängningar i de bolåneräntor som konsumenterna möter. Exempelvis steg rörliga bolåneräntor mindre än såväl Stibor som styrräntan under ränteuppgången 2022–2023.

En del bolåneaktörer på den svenska marknaden tillämpar en modell där konsumenten inte behöver förhandla om en ränterabatt. Banken utgår då fortfarande från en listränta, men ger sedan en icke-förhandlingsbar rabatt, exempelvis baserat på lånets storlek i förhållande till värdet på bostaden. Denna modell kan uppfattas som enklare, i den bemärkelsen att det blir mer tydligt för konsumenten varför denne erbjuds en viss bolåneränta. Samtidigt är listräntan fortfarande utgångspunkten i modellen. Dessutom försvinner möjligheten för mer aktiva konsumenter att förhandla om sin ränta.

Sammantaget välkomnar FI att frågan om konsumenternas ställning på bolånemarknaden uppmärksammas. Det finns problem med listräntor, och ett ökat fokus på genomsnittsräntan är därför att föredra. Eftersom förslaget att förbjuda listräntor skulle förändra marknaden i grunden, och kan ha långtgående effekter för både hushåll och banker, är det viktigt med en grundlig analys. Vi uppmuntrar därför till en bredare analys kring hur marknaden fungerar i dag, vilka alternativ som finns samt vilka för- och nackdelar dessa har.

FINANSINSPEKTIONEN

Johan Almenberg
Generaldirektör

Karin Lindell
Senior analytiker

I detta ärende har generaldirektören Johan Almenberg beslutat. Seniora analytikern Karin Lindell har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också seniora rådgivaren Sophie Degenne och seniora riskexperten Magnus Kårén deltagit.

Kopia till alice.hallman@regeringskansliet.se